

Nuori ja media

7 vinkkiä digiajan kasvattajalle

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Lapset ensin

Julkaisija

Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Toinen linja 17, 00530 Helsinki
mll.fi

Käsikirjoitus: Rauna Rahja, Jenni Helenius, MLL
Valokuvat: Antti Ranki & Colourbox
Ulkoasu: Hahmo
Taitto: Tarja Petrell
2021

Tästä julkaisusta vastaa yksinomaan sen laatija.
Euroopan unioni ei vastaa sen sisältämien tietojen käytöstä.

Yhteisrahoitettu Euroopan unionin
Verkköjen Eurooppa -välineestä

Sisälllys

1. Tutustu nuoresi tapoihin käyttää mediaa | s. 5
2. Tue nuoren mediataitoja | s. 6
3. Jutelkaa tasapainosta digiarjessa | s. 8
4. Sopikaa yhdessä mediankäytöstä | s. 10
5. Olet esimerkki | s. 12
6. Myönteisiä ja turvallisia kohtaamisia | s. 14
Rohkaise myönteiseen vuorovaikutukseen | s. 14
Ota nettikiusaaminen vakavasti | s. 14
Seksuaalisuutta netissä | s. 16
Omat tiedot verkossa | s. 17
7. Pitäkää yhdessä hauskaa | s. 18

Kasvattajalle

Media liittyy monin tavoin nuoren elämään. Netti, sosiaalinen media, pelit, televisio ja muut median sisällöt ja alustat ovat osa nuoren kasvuympäristöä. Vanhempia ja kasvattajia voi askarruttaa, miten tukea ja kehittää nuoren tasapainoista ja vastuullista mediankäyttöä ja mediataitoja. Aikuisen ei tarvitse tietää kaikkea netistä, peleistä tai uusimmista soveluksista. Kiinnostusta ja halua ymmärtää nuoren mediankäyttöä kuitenkin tarvitaan. Mediankäytöstä sopimisen

ja lapsen taitojen tukemisen lisäksi on hyvä pyrkiä ymmärtämään, mitä mediankäyttö lapselle merkitsee.

Tässä lehtisessä käsitellään erityisesti yläkouluikäisen nuoren mediankäyttöön liittyviä kysymyksiä. Medialla tarkoitetaan niin perinteisiä kuin digitaalisia median muotoja ja sisältöjä.

Mistä mediankäyttöön liittyvästä asiasta juttelet nuoresi kanssa tänään?

1

Tutustu nuoresi tapoihin käyttää mediaa

Jokainen nuori on omanlaisensa mediankäyttäjä. Siksi on tärkeä tutustua oman nuoren käyttämiin sovelluksiin, peleihin ja sisältöihin. Tiedätkö, millaisia asioita nuoresi tekee median parissa mieluiten?

Mediaa käytetään eri tavoin tiedonhankintaan, vuorovaikutukseen, ilmaisuun, oppimiseen ja viihtymiseen. Netissä, sosiaalisessa mediassa ja peleissä voi syventää kaverisuhteita, löytää uusia kavereita, seurata esikuvia tai samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä, pohtia omaa identiteettiä ja saada vertaistukea. Aktiivinen mediankäyttäjä voi tuottaa omia mediasisältöjä, vaikuttaa ja osallistua itselle tärkeisiin asioihin.

Nuorille sosiaalisen median palvelut ja peliympäristöt ovat paikka viettää aikaa kavereiden ja uusien tuttavien kanssa, rentoutua ja harrastaa. Keskusteluja käydään pikaviestimissä, peleissä, kommenttipalstoilla ja sosiaalisen median alustoilla, usein yksityisissä ryhmissä, joissa viestintä voi olla nopeaa ja spontaania.

Juttele nuoren kanssa muiden kuulumisten ohessa myös kokemuksistanne netissä, peleissä ja muussa mediankäytössä. Kysy ja kuuntele avoimin mielin, mitkä asiat hänelle ovat tärkeitä, mikä netissä kiinnostaa tai miten hänen kaveripiirissään mediaa käytetään.

Aikuisen suhtautumisella on usein väliä, siihen miten nuori omista kokemuksistaan

kertoo. Netin ympäristöt voivat olla nuorelle tärkeitä, eikä kokemuksia kannata vähätellä. Kun nettikokemuksista voi jutella arkisesti, nuoren on usein helpompi kääntyä aikuisen puoleen myös mahdollisissa ikävissä kokemuksissa.

Avoin ja myönteinen keskusteluyhteys tukevat nuoren kasvua ja mediataitoja. Nuorelle kannattaa osoittaa, että arvostat hänen osaamistaan ja taitojaan. Voit kysyä apua omaan mediankäyttöön ja antaa nuoren opettaa. Nuoren on tärkeää saada myönteistä palautetta, ja positiivista kannustusta voi antaa myös mediataidoista.

Juttele nuoren kanssa

- Mitä nuori tekee mieluiten netissä tai puhelimellaan?
- Millaiset pelit ovat hänen suosikkejaan? Miksi?
- Mitkä sovellukset, peliyhteisöt ja sosiaalisen median palvelut ovat nuorelle tärkeitä? Mitä niissä tehdään ja kenen kanssa?
- Millaisissa tilanteissa ja mihin tarkoituksiin hän käyttää mediaa mieluiten?
- Millaisista lähteistä nuori saa ja etsii tietoa?
- Keitä nuori seuraa netissä? Keiden tekemisistä hän on kiinnostunut?
- Missä asioissa vanhempi voisi tukea nuoren mediankäyttöä?

Mediataidot kehittyvät vuorovaikutuksessa kavereiden, perheen ja muiden mediankäyttäjien kanssa. Kun olet perillä nuoresi käyttämisestä medioista ja netinkäytön tavoista, osaat olla hänen tukenaan niin askarruttavissa asioissa kuin tasapainoisessa arjessa.

Esimerkiksi elokuvat, sarjat, pelit ja videot tarjoavat nuorelle aineksia oman itsen, identiteetin ja maailman pohdiskeluun ja vertaiskokemusten jakamiseen. Pelien tai sosiaalisen median avulla voidaan kokeilla erilaisia rooleja tai kehittyä ryhmätyötaitoissa ja yhteisössä toimimisessa.

Digitaalisessa ajassa erilaisia tiedonlähteitä on tarjolla entistä enemmän. Siksi kyky tunnistaa ja tulkita erilaisia sisältöjä ja niiden vaikutuskeinoja ja tavoitteita korostuu. Nuoren kanssa kannattaa keskustella siitä, millaista kriittisyyttä median parissa tarvitaan ja miten nuori voi netissä vaikuttaa..

Varmista, että nuoren saatavilla on luotettavaa ja monipuolista tietoa häntä kiinnostavista aiheista ja myönteistä vertaistukea. Nuorella on oikeus osallistua ja saada tietoa median kautta.

Media voi olla nuorelle harrastus. Se voi olla esimerkiksi pelaamista, valokuvaamista, videoiden tekemistä,

ohjelmointia tai muuta digitaalista tekemistä tai ilmaisua. Mediataidoista on hyötyä opinnoissa. Monelle mediataidoista voi kehittyä myös tulevaisuuden ammatissa vaadittavaa tärkeää osaamista.

Mediakasvatus on osa arkista kasvatusta

Mediassa toimiessa tarvitaan monesti samoja taitoja kuin muutenkin elämässä.

Voit tukea nuoren mediataitoja keskustelemalla, kiinnostamalla ja käyttämällä mediaa yhdessä. Millaiset taidot netissä ja mediassa ovat teistä tärkeimpiä?

Digiajassa tarvitaan erilaisia mediataitoja

Valmiudet toimia netissä vaihtelevat. On hyvä muistaa, että nuoret ovat erilaisia ja kaipaavat omanlaistaan tukea. Osa kaipaa keskustelua, osa toimintaa tai aikuisen van- kempaa läsnäoloa arjen hal- linnassa. Myös sisarusten välillä voi olla eroa.

Juttele nuoren kanssa

- Mistä nuoren mediataidosta olet ylpeä?
- Millaisissa mediataidoissa nuori itse kokee olevansa vahvoilla?
- Millaisissa asioissa nuori mielestään kaipaa tukea? Entä sinun mielestäsi?
- Mitä sinun olisi nuoren mielestä hyvä tietää mediankäytöstä, pelaamisesta tai netistä?
- Mitä voisit oppia nuoreltasi seuraavaksi? Mitä voisit opettaa hänelle?

Jutelkaa tasapainosta digiarjessa

Media ja digitaalinen kulttuuri läpileikkaavat nuorten arkea monin tavoin. Mediankäytön hallintaa ja keskittymiskykyä tarvitaan virikkeiden tulvassa. Monet pelit ja sosiaalisen median sovellukset on suunniteltu siten, että ihmiset viettäisivät niiden parissa mahdollisimman paljon aikaa.

Kehittyvä ja kasvava nuori tarvitsee aikuisen tukea omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Hyvinvointia tukevat esimerkiksi riittävä lepo ja laadukas uni, säännöllinen liikunta ja ruokailu, mielekkäät harrastukset ja kasvokkaiset kohtaamiset.

Hyvinvoinnin kannalta olennaista on myös se, miten mediaa käytetään ja millaisia asioita sen parissa tehdään. Jutelkaa yhdessä, millainen tekeminen on mielestänne passiivista tai aktiivista. Millainen mediankäyttö tuottaa hyvää oloa?

Sovellukset, pelit ja sosiaaliset mediat on usein rakennettu niin, että ne pyrkivät ottamaan aikaamme ja huomiotamme mahdollisimman paljon. Älylaitteiden ja mediankäytössä on tärkeää muistaa kohtuus. Nuoren itsesääntely on vasta kehittymässä. Oman ajan ja mediankäytön hallinta ei ole nuorelle aina helppoa, kuten ei aikuisillekaan.

Ennakoinnista eli käytön hallintaa tukevista tavoista ja taidoista on apua. Nuoren kanssa on hyvä puhua siitä, miten älylaitteet voivat vaikuttaa esimerkiksi ajankäyttöön, nukkumiseen, opintoihin ja harrastuksiin, liikkumiseen tai kaveri- ja perhesuhteisiin. Tue nuoren taitoja hallita aikaansa ja löytää mielekästä ja myönteistä tekemistä.

Nuori saattaa käyttää paljon aikaa netissä, koska siellä on hänelle tärkeitä kavereita. Netin kautta voi löytyä myös uusia kavereita. Jutelkaa, miten nettikaverit ovat löytäneet ja millaiset asiat nuoria yhdistävät. Nuoren kanssa voi keskustella myös siitä, aiheuttaako vuorovaikutus tai kaveruus jonkinlaisia paineita osallistumiseen tai läsnäoloon.

Muistuta, että vaikka älylaitteiden avulla on helppo olla tavoitettavissa, aina ei tarvitse olla. Kannusta viettämään ikätovereiden kanssa aikaa myös kasvokkain. Jos nuori viettää aikaa hyvin paljon netissä, jutelkaa, onko kaverisuhteissa tapahtunut jotain ikävää. Nuoren kaverisuhteita kannattaa tukea.

Mediankäytön motiiveja ja ajanhallintaa

Rohkaise nuorta tarkastelemaan, miten mediankäyttö vaikuttaa häneen itseensä ja läheisiinsä. Millainen olo siitä tulee? Miten puhelimella olo vaikuttaa kaveri- tai perhesuhteisiin? Mihin tarpeisiin

Huolehtikaa ainakin näistä

- riittävä uni
- kännykkäparkki yöksi
- koulun ja kotiaskareiden hoitaminen
- kasvokkaiset kohtaamiset ja yhteiset hetket
- ulkoilu ja liikkuminen
- perheen yhteiset sopimukset älylaitteiden käytölle
- taukojen pitäminen ruuduilta
- ergonomia ja vaihtelevat asennot pelatessa ja median ääressä

nuori käyttää sosiaalista mediaa, pelaa tai katselee sarjoja? Onko kyse viihtymisestä, harrastamisesta, oppimisesta, kavereiden kanssa olost, rentoutumisesta? Entä liittyykö mediankäyttöön nuoren mielestä ”tyhjäkäyntiä” tai esimerkiksi kurjien asioiden, yksinäisyyden tai tylsistymisen välttelyä?

Jos mietit, kuluuko median parissa liikaa aikaa, ota asia sopivalla hetkellä puheeksi. Juttele rauhassa nuoren kanssa, mikä digimediassa tai sosiaalisessa mediassa kiehtoo ja miten arjessa voisi pyrkiä tasapainoon ja monipuoliseen tekemiseen. Auta nuorta harjoittelemaan taitoja hallita mediankäyttöä ja keskittymään siihen, mihin kulloinkin tarvitsee.

Joskus esimerkiksi pelaamista tai älylaitteen käyttöä on sopimuksista tai kehotuksista huolimatta vaikea lopettaa ja aikuisen apua tarvitaan taukoihin ja muuhun tekemiseen

ryhtymiseen tai velvollisuuksien hoitamiseen. Kannusta nuorta itseään havainnoimaan, miten mediankäyttö vaikuttaa omaan hyvinvointiin, mielialoihin, koulunkäyntiin ja läheisimpiin ihmissuhteisiin.

Juttele nuoren kanssa

- Mitä nuori ajattelee omasta mediankäytöstään?
- Miten se nuoren mielestä vaikuttaa hänen elämäänsä, kaveri- ja perhesuhteisiinsa tai koulunkäyntiinsä?
- Mikä on nuoren mielestä mielekästä tekemistä?
- Miten paljon nuoren mielestä on sopivaa viettää päivässä aikaa median parissa tai pelaten? Entä vanhemmasta?
- Mitkä asiat mediankäytössä ovat nuoren mielestä hyödyksi tai iloksi, mitkä haitaksi?

Sopikaa yhdessä mediankäytöstä

Mediankäytölle, kuten älylaitteille tai pelaamiselle, voidaan tarvita yhteisiä sopimuksia, jotta arki sujuu ja siihen mahtuu monipuolista tekemistä. Sopimuksia on usein helpompi noudattaa, kun ne ovat yhdessä nuoren kanssa sovituja ja perusteltuja.

Sopikaa, milloin, missä tilanteissa tai paikoissa kotonanne ei käytetä mediaa. Ovatko esimerkiksi ruokailun, matkan teon tai kyläilyjen hetket rauhoitettu älylaitteilta? Miten huolehditaan, ettei mediankäyttö häiritse nukkumista? Mediavapaat tilanteet tai ajat voivat olla myös perheen yhteisiä sopimuksia tai haasteita, joihin tartutaan yhdessä.

Arkea voi helpottaa, jos nuoren kanssa tunnustetaan, mitkä asiat ovat ehdottomia, kuten nukkuminen, ja mitkä asiat sellaisia, joista voidaan neuvotella ja joustaa. Mediankäytön ei pitäisi hankaloittaa koulun tai velvollisuuksien hoitamista. Myös liikkumiselle ja kasvokkaisille kohtaamisille on tärkeä löytyä tilaa.

Jos säännöistä keskustelu menee riitelyksi, kannattaa sopia yhdessä, että rauhoitutaan ja puhutaan hetken päästä. Mediankäytön rajoittamisen käyttäminen rangaistuksena voi lisätä riitelyä, koska samalla yleensä rajoitetaan nuoren mahdollisuuksia pitää yhteyttä kavereihinsa ja hoitaa kouluasioita.

Joskus nuori voi epäröidä ikävien asioiden kertomista siinä pelossa, että laite otetaan häneltä pois. Jos jokin nuoren mediankäytössä huolettaa sinua, ota asia rauhallisesti puheeksi ja kerro huolestumisesi syy. Älä lue luvatta nuoren viestejä ilman erityisen painavaa syytä.

Keskustele muiden kasvattajien kanssa siitä, millaiset mediaan liittyvät asiat heidän perheissään puhuttavat. Toimivia käytäntöjä kannattaa jakaa. On kuitenkin hyvä muistaa, että jokainen nuori on omanlaisensa ja eri perheille sopivat erilaiset tavat toimia.

Osallistu myös nuoresi koulun ja harrastusyhteisön kanssa keskusteluun siitä, miten nuoria tuetaan yhdessä vastuulliseen mediankäyttöön.

Juttele nuoren kanssa

- Millaisia mediankäytön tapoja tai yhteisiä sopimuksia perheessänne on? Miksi?
- Keitä sopimukset koskevat? Ketkä ovat osallistuneet sääntöjen tai yhteisten tapojen luomiseen?
- Miten perheenjäsenten tai muiden läheisten mediankäyttö voi vaikuttaa toisiinsa?
- Millaiset tavat ja sopimukset olisivat nuoren mielestä hyviä meidän perheessämme?
- Millaisia asioita eri-ikäisten perheenjäsenten kannalta olisi hyvä huomioida?

Pelien ja kuvaohjelmien ikäraajat

Huolehdi ikärajoista. Se tukee turvallista mediankäyttöä.

Elokvien, televisio-ohjelmien ja digitaalisten pelien ikäraajat perustuvat lakiin ja varoittavat alaikäisen kehitykselle haitallisista sisällöistä. Julkisessa esittämisessä korkeimman

ikärajan, 18, suhteen laki on ehdoton. Tämä on tärkeää huomioida myös kotona.

→ kavi.fi/ikarajat

Juttele nuoren kanssa

- Mistä ikäraajat kertovat?
- Miten pelit tai elokuvat vaikuttavat mielialaan tai omaan oloon?

Televisio-ohjelmat ja elokuvat

Digitaaliset pelit

Nuoret ja aikuiset saattavat käyttää mediaa hyvin eri tavoin. Vanhemman ja kasvattajan on kuitenkin hyvä muistaa, että hän antaa nuorelle esimerkkiä omalla mediankäytöllään. Miltä se voi nuoren silmissä näyttää? Missä määrin vietän aikaa netissä tai älylaitteilla? Miten olen silloin läsnä? Millä tavoin mediankäyttöni vaikuttaa perheen arkeen?

Kiinnitä aika ajoin huomiota tavanomaisiin tapoihisi käyttää eri medioita. Mieti, miten toimit muiden kanssa netissä, kohdatessa kasvotusten ja erilaisissa tilanteissa, joissa älylaitteet ovat läsnä. Omista käyttötavoista kertomalla voit vanhempainavata keskustelua mediankäytöstä myös nuoren kanssa.

Esimerkilläsi voit opettaa nuorelle muita huomioitavaa netinkäyttöä ja vastuullista julkaisemista. Huomioi nuoren mielipide ja kysy lupa, jos olet julkaisemassa hänen kuvaansa tai tietojaan netissä esimerkiksi omilla sosiaalisen median kanavillasi.

Juttele nuoren kanssa

- Mitä mieltä nuori on sinun mediankäytöstäsi?
- Mikä mediankäyttöntavoissanne on samanlaista, mikä erilaista?
- Millaisista asioista itse nautit, kun vietät aikaa median tai pelien parissa tai netissä?
- Miten arvelet oman nuoresi vastaavan samaan kysymykseen?
- Oletko kysynyt nuorelta lupaa netissä julkaisemiisi kuviin tai päivityksiin, joissa nuori esiintyy?

6

Myönteisiä ja turvallisia kohtaamisia

Nuorten mediankäyttöön liittyy usein vahvasti vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet muiden kanssa.

Netti, pelit ja sosiaalinen media ovat tärkeitä tapoja olla yhteydessä ystäviin ja tutustua uusiin ihmisiin.

Kaveritaitoja on tärkeä tukea nettiympäristöissä. Juttele ja sovi nuoren kanssa, miten voi tavata turvallisesti verkosta tuttuja kavereita, joita hän haluaisi nähdä kasvokkain. Tapaamiset sovitaan julkisille paikoille. Ehkä voit myös käydä tervehtimässä nuoren nettituttua ensimmäisellä tapaamisella.

Rohkaise myönteiseen vuorovaikutukseen

Jutelkaa siitä, miten netin tai sosiaalisen median ympäristöt vaikuttavat kaverisuhteisiin ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Miten nettiryhmissä vallitsevat kirjoittamattomat säännöt näkyvät ihmisten toiminnassa? Keskustelkaa, millaista viestittely tai keskustelu nuoren käyttämällä kanavilla ja viestiketjuissa on. Jääkö joku ulkopuolelle? Millaiseen sävyyn ryhmän jäsenistä tai ulkopuolisista puhutaan? Millainen olo viestittelystä tulee? Millaista keskustelua pelatessa käydään?

Opeta nuorta asettumaan toisen asemaan. Kannusta kunnioittamaan

omia ja toisten rajoja myös netissä. Myönteiset kohtaamiset ja vastuullinen toiminta ovat tärkeitä digitaalisissa ympäristöissä, ja jokainen voi vaikuttaa siihen, millaista vuorovaikutus netissä on. Muistuta, että nuoren arvo on paljon enemmän kuin se, miten paljon tykkäyksiä tai seuraajia netissä koskaan kertyisi.

Ota nettikiusaaminen vakavasti

Kiusaamista tai loukkaavaa käytöstä ei pidä hyväksyä netissäkään. Muistuta, ettei muita loukkaavaa tai halventavaa sisältöä pidä jakaa verkossa tai ryhmissä eteenpäin.

Kysele silloin tällöin, onko nuori kohdannut netissä kiusaamista tai muuta ikävää. Nettikiusaamista ovat esimerkiksi loukkaavat, uhkaavat tai nöyryyttävät viestit, perättömien huhujen levittäminen, ryhmien ulkopuolelle sulkeeminen, salaa kuvattujen tai luvottomien sisältöjen ja henkilökohtaisten tietojen levittäminen.

Netin kiusaamistilanteet voivat liittyä kiusaamiseen koulussa tai harrastusryhmissä. Nettikiusaamiseen voi syyllistyä kuka tahansa, joko tarkoituksella tai ajattelemattomuuttaan. Toisia loukkaavat teot verkossa voivat myös rikkoa lakia, esimerkiksi yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen tai laitton uhkaus. Julkisten ryhmien lisäksi myös yksityisviesteillä voidaan kiusata,

jolloin asia ei välttämättä tule pitkään aikaan muille näkyväksi.

Kannusta nuorta puhumaan mahdollisista ikävistä kokemuksista. Jos nuori kertoo loukkaavasta kohtelusta, häirinnästä ja nettikiusaamista, ota asia vakavasti. Ole aikuisena tukena ja valmis selvittämään rauhassa kiusaamistilanteet: mitä on tapahtunut, miten pitkään, missä ympäristöissä ja keitä tilanteisiin liittyy. Ottakaa loukkaavat sisällöt ja viestit talteen. Palvelujen ylläpidolle on hyvä ilmoittaa loukkaavista sisällöistä. Kiusaaja tai häiritsijä kannattaa blokata tai poistaa kontakteista.

Huomioi kiusaamista kohdanneen nuoren toiveet siitä, mikä häntä tilanteessa auttaisi. Kiusaamistilanteet on syytä selvittää asianomaisten kuten koulun, harrasteryhmän ja muiden

nuorten ja huoltajien kanssa. Vakavissa tapauksissa kannattaa kääntyä poliisin puoleen. Kehu nuorta siitä, että tämä kertoi asiasta eikä jäänyt tilanteessa yksin.

Juttele nuoren kanssa

- Millaiset asiat ja teot ovat nuoren mielestä netissä kiusaamista? Entä vanhemman?
- Onko nuori itse nähnyt tai kohdannut kiusaamista?
- Missä ympäristöissä kiusaamista esiintyy ja miten yleistä se nuoresta on?
- Tietääkö nuori, mitä hänen pitäisi tehdä, jos häntä tai kaveria kiusataan netissä? Jutelkaa yhdessä, miten tilanteessa olisi hyvä toimia.
- Miten netissä kiusaamista voisi nuoren mielestä parhaiten ehkäistä?

Seksuaalisuutta netissä

Seksuaalisuuteen tutustuminen on luonnollinen osa nuoren elämää. Asiaa etsitään usein tietoa netistä.

Huolehdi, että nuoren saatavilla on luotettavaa tietoa. Tue nuorta kyseenalaistamaan esimerkiksi mediassa tai sosiaalisessa mediassa esiintyviä stereotyyppioita tai ulkonäkönormeja. Tuotaako joku tai jokin netissä paineita tai odotuksia olla tai toimia tietyllä tavalla?

Muistuta nuorta, ettei netissäkään kukaan saa painostaa sellaiseen, mitä toinen ei halua. Joskus nuorten keskinäiseen viestittelyyn tai

seurustelusuhteisiin voi liittyä seksuaalisia sisältöjä tai keskusteluja. Omien intiimien kuvien ja videoiden jakamista kannattaa harkita tarkkaan. Tuntemattomien ihmisten tarkoituspäriä on hyvä miettiä kriittisesti. Jos aikuinen lähestyy alaikäistä verkossa tehdäkseen seksuaaliväkivaltaa tai houkutelakseen häntä seksuaalisiin tekoihin, hän toimii laittomasti.

Pornografisen materiaalin ikäraja on 18. Porno tarjoaa harvoin todellista kuvaa siitä, millaista seksi tai läheisyys on tai mistä kaikki ihmiset pitävät. Turvallisuus ja rauhassa eteneminen on tärkeää omaan seksuaalisuuteen tutustuessa.

Vahvasta nuoren itsetuntoa ja kykyä sanoa selkeästi ei, jos yhteydenotot tai netissä toisten jakamat sisällöt tuntuvat ikäviltä tai hämmentäviltä. Häirintää ei pidä hyväksyä. Ole valmis keskustelemaan ja olemaan turvallinen aikuinen, jolta nuori voi kysyä myös seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Joskus nuoret jakavat seurustelukumppaneilleen alastonkuvia tai muuta intiimiä materiaalia itsestään. Jutelkaa myös siitä, että niiden leviäminen heti tai myöhemmin on riskinä, vaikka seurustelukumppani vakuuttaisikin, että kuvat tulevat vain hänelle.

Juttele nuoren kanssa

- Leviääkö netissä nuoren käyttämissä kanavissa seksuaalisia sisältöjä? Miten niihin suhtaudutaan?
- Onko nuori nähnyt tai kokenut seksuaalista häirintää netissä, peleissä tai muualla?
- Mitä nuori asiasta ajatteli ja miten hän toimi tilanteessa?
- Miten netissä voi tietää, kehen voi luottaa?
- Miten tuntemattomien kanssa on viisasta toimia?

Omat tiedot verkossa

Erilaisten mediaympäristöjen julkisuutta ja yksityisyyttä on hyvä pohtia yhdessä. Miten erilaisia palveluja voi käyttää turvallisesti ja vastuullisesti? Millaisia asioita tai kuvia nuori jakaa itsestään, kavereistaan tai perheestään? Mitä nuori ajattelee yksityisyydestä ja julkisuudesta ja miten se näkyy nuoren netinkäytössä?

Tietosuojaan sekä sovellusten ja palvelujen käyttöehtoihin on hyvä tutustua yhdessä ja selvittää, miten ja mihin tarkoitukseen käyttäjien tietoja niissä kerätään. Osassa palveluja on vanhemmille ja kasvattajille tarkoitettu turvallisuudesta ja yksityisyydestä kertova osio tai sivusto, johon kannattaa tutustua.

Juttele nuoren kanssa

- Millaiset asiat, tiedot ja kuvat ovat yksityisiä? Miksi?
- Miten turvallisuudesta voi huolehtia netissä?
- Minkälaisia asioita, tietoja ja kuvia itsestä tai toisista voi nuoren mielestä netissä julkisesti jakaa?
- Miten omasta, kavereiden ja muiden ihmisten turvallisuudesta ja yksityisyydestä voi huolehtia netissä?

Vaiikka digitaalisen median käyttö on usein henkilökohtaista, on hyvä ottaa sen parissa aikaa myös yhdessä nuoren kanssa. Yhdessä kokemalla oppii paljon. Myönteiset yhteiset hetket ovat nuorellekin tärkeitä. Median sisällöt, kuten uutiset, sarjat tai pelit, voivat toimia keskustelun avaajina tärkeistä asioista.

Vanhemmat pelaavat usein pienten lasten kanssa. Entä jos pelaaisitte myös teinin kanssa? Lähdet mukaan tube- tai pelitapahtumaan tai elokuviin. Jakakaa päivän parhaat uutiset, kiinnostavimmat artikkelit tai hyväksi huomatuut sovellukset. Pyydä nuorta kertomaan omista suosikkisarjoistaan tai -peleistään, sovelluksistaan tai seuraamistaan sosiaalisen median kanavista. Kokeile nuoren pelattavia pelejä tai käyttämiä sosiaalisen median kanavia itse. Jaa myös itseäsi innostavia asioita. Perheen yhteisissä viestiryhmissä voi käytännön asioiden hoitamisen lisäksi ilahduttaa muita ja osoittaa nuoren olevan tärkeä ja vanhemman mielessä.

Juttele nuoren kanssa

- Miten hän haluaisi viettää aikaa yhdessä sinun kanssasi?
- Millaisia asioita nuori haluaisi tehdä yhdessä median parissa?

Hyödyllisiä sivustoja

nuortennetti.fi
mediataitokoulu.fi
nettivihje.fi
someturva.fi
media-avain.fi
mediakasvatus.fi
pelikasvatus.fi
pelitaito.fi

Lisätieto

Tukea eri-ikäisten lasten mediakasvatukseen ja tietoa mediankäytöstä saat MLL:n Vanhempainnetistä.

mll.fi/mediakasvatus

Vinkkaa nuorelle MLL:n Nuortennetistä, joka tarjoaa vertaistukea, tietoa ja apua erilaisissa kysymyksissä.

[nuortennetti.fi](https://mll.fi/nuortennetti.fi)

Tilaa MLL:n kouluttaja pitämään vanhempainiltaa, oppituntia tai muuta mediakasvatuskoulutusta.

mll.fi/tilaakouluttaja

Tilaa MLL:n mediakasvatus-aiheinen Ruutujen lumo -uutiskirje. mll.fi/ruutujenlumo

Jos nuoren mediankäyttö askarruttaa, voit myös ottaa yhteyttä MLL:n maksuttomaan Vanhempainpuhelimeen, chattiin tai nettikirjepalveluun.

Vanhempainpuhelin, p. 0800 922 77
ma 10–13 ja 17–20, ti 10–13 ja 17–20,
ke 10–13, to 14–20

Vanhempainnetin kirjepalvelu ja chat
mll.fi/vanhempainnetti

Lasten ja nuorten puhelin,
p. 116 111
ma–pe klo 14–20 ja la–su klo 17–20

Lasten ja nuorten chat on auki
ma–ke klo 17–20.

Kirjepalveluun voi kirjoittaa milloin tahansa. [nuortennetti.fi/lasten-ja-nuorten-puhelin](https://mll.fi/lasten-ja-nuorten-puhelin)

Mediakasvatus on osa arkista kasvatusta. Kotona voidaan tukea nuoren mediataitoja ja digihyvinvointia monin tavoin. Median, pelien tai netin parissa kaivataan monesti samoja taitoja, joita tarvitaan muutenkin elämässä.

Esitteessä kerrotaan nuorten mediakulttuurista ja vanhemman mahdollisuuksista opastaa nuorta turvalliseen ja myönteiseen mediankäyttöön.

mll.fi/mediakasvatus

Yhteisrahoitettu Euroopan unionin
Verkkojen Eurooppa -välineestä

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO